Урок 1. Основні показники суспільної географії для порівняння країн. Переваги та недоліки показників.

Робочий аркуш учнівства

Провокація

Запитання

Орієнтуючись на об'єктивні показники, оберіть країну, яку вважаєте найкращою для проживання. Вибір аргументуйте (виняток – не можна описувати Україну, оскільки в цьому випадку на вибір впливатимуть різноманітні суб'єктивні відчуття: патріотизм, бажання спілкуватись із рідними, ваше знання мови та середовища тощо).

Завдання

Запропонуйте критерії, за якими можна порівняти дві країни.

Практика

Індивідуальна робота

Завдання 2. Знайомство із економічними і соціальними показниками.

Джерела: визначення термінів.

Валовий внутрішній продукт (ВВП, GDP) — загальна вартість **усіх товарів і послуг**, вироблених **усередині країни** за певний період (зазвичай рік).

Валовий внутрішній продукт на душу населення — це **ВВП країни**, поділений на **кількість її жителів**. Показує середню економічну продуктивність та добробут однієї людини в країні.

Валовий національний продукт (ВНП, GNP) — загальна вартість **усіх товарів і послуг**, вироблених **громадянами країни**, незалежно від того, **де саме у світі** вони були створені (усередині чи за межами країни).

Дохід на душу населення — середня сума **щорічного доходу**, яку отримує одна людина. Враховує всі джерела доходів — зарплату, підприємницькі доходи, державну допомогу тощо.

Індекс людського розвитку (ІЛР, HDI) — міжнародний показник, що враховує очікувану **тривалість життя**, **рівень освіти** та **дохід на душу населення**, щоб оцінити рівень добробуту населення країни.

Міжнародний індекс щастя (Happy Planet Index (HPI) — це індекс, який вимірює, наскільки ефективно країни забезпечують довге й щасливе життя своїх громадян з мінімальним впливом на довкілля. Він ураховує три основні показники: 1) суб'єктивне щастя (оцінка людьми свого життя); 2) очікувану тривалість життя; 3) екологічний слід (використання природних ресурсів).

Очікувана тривалість життя — це середня кількість років, яку, за статистичними розрахунками, проживе людина, якщо рівень смертності залишатиметься таким, як на момент обчислення. Цей показник відображає **загальний**

LIVEWORKSHEETS

рівень здоров'я, медицини та умов життя в країні.

Середня заробітна плата — середній розмір **заробітної плати**, яку отримують працівники в країні за певний період (зазвичай місяць або рік), **без урахування інших доходів**.

Завдання

1. Прочитайте визначення термінів.
2. Дайте відповіді на питання:

2.1. У пропущених місцях запишіть назву держави.

Якщо українська підприємиця відкрила філіал на території Румунії, то прибутки філіалу буде зараховано до ВВП _____ та ВНП _____.

2.2. Укажіть показники, які можна порівняти в абсолютних одиницях виміру (у грошових одиницях, роках, метрах тощо; розрахунок в балах не є абсолютною одиницею виміру). Для відповіді поставте знак "X" у комірці

☐ дохід (людини, підприємства, країни);

☐ екологічний слід;

☐ оцінка громадянами власного життя;

☐ очікувана тривалість життя;

☐ рівень освіти;

☐ чисельність населення.

2.3 Для розрахунку багатьох показників необхідні дані про чисельність населення. Цей показник простий для розуміння, але складний у підрахунку. Попри те, що для всіх країн наявні дані, надані безпосередньо самою країною, експертна оцінка вказує на відсутність точних даних про чисельність (це стосується Бутану, Азербайджану, Індії, та багатьох країн, зокрема від 2022 року й України). Укажіть, для розрахунку яких показників необхідні дані про чисельність:

☐ валовий внутрішній продукт (ВВП, GDP);

☐ валовий внутрішній продукт на душу населення;

☐ валовий національний продукт (ВНП, GNP);

☐ дохід на душу населення;

☐ індекс людського розвитку (ІЛР, HDI);

☐ міжнародний індекс щастя (Happy Planet Index (HPI);

LIVEWORKSHEETS

середня заробітна плата.

2.4. Поміж восьми показників, що наведені в джерелах завдання, оберіть один, за яким ви найбільше хотіли бачити Україну в лідерах.

Робота в парах

Завдання 3. Порівняльний аналіз показників.

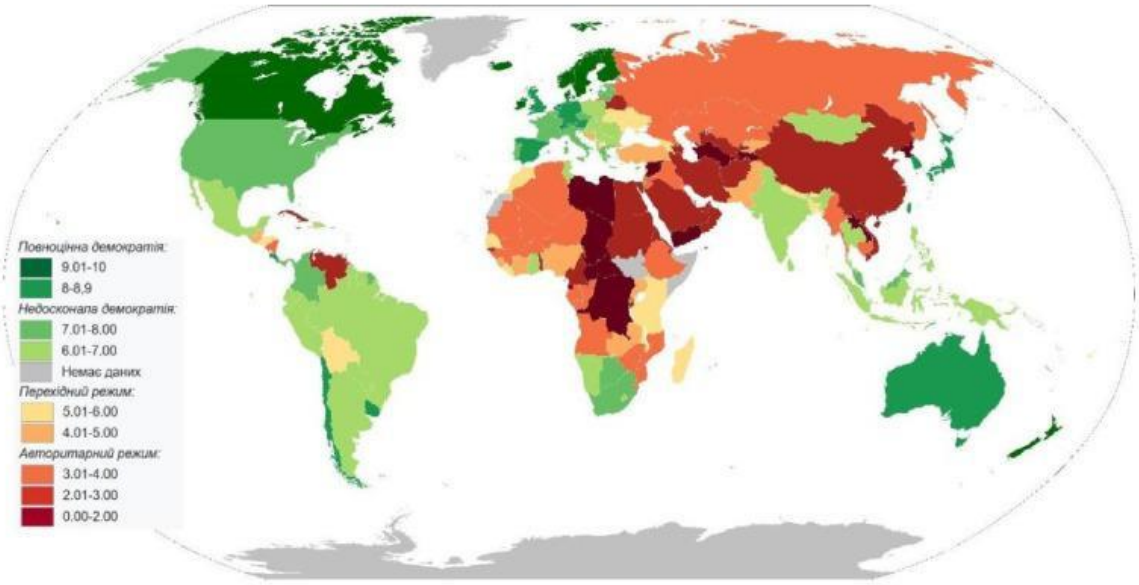
Джерело: таблиця "10-ка різних показників" (наведено дані, останні на 2025 рік, за бажанням, можете оновити дані).

ВВП	ВВП на душу населення	Середня заробітна плата	Очікувана тривалість життя	Індекс людського розвитку	Міжнародний індекс щастя
США	Катар	США	Андорра	Норвегія	Коста-Рика
КНР	Люксембург	Ірландія	Японія	Австралія	Домініканська республіка
Японія	Сінгапур	Люксембург	Сінгапур	Швейцарія	Ямайка
Німеччина	Бруней	Австралія	Сан-Марино	Німеччина	Гватемала
Велика Британія	Ірландія	Швейцарія	Австралія	Данія	В'єтнам
Франція	Норвегія	Канада	Канада	Сінгапур	Колумбія
Індія	ОАЕ	Велика Британія	Франція	Нідерланди	Куба
Італія	Кувейт	Південна Корея	Швеція	Ірландія	Сальвадор
Бразилія	Швейцарія	Норвегія	Швейцарія	Ісландія	Бразилія
Канада	США	Данія	Ізраїль	Канада	Гондурас

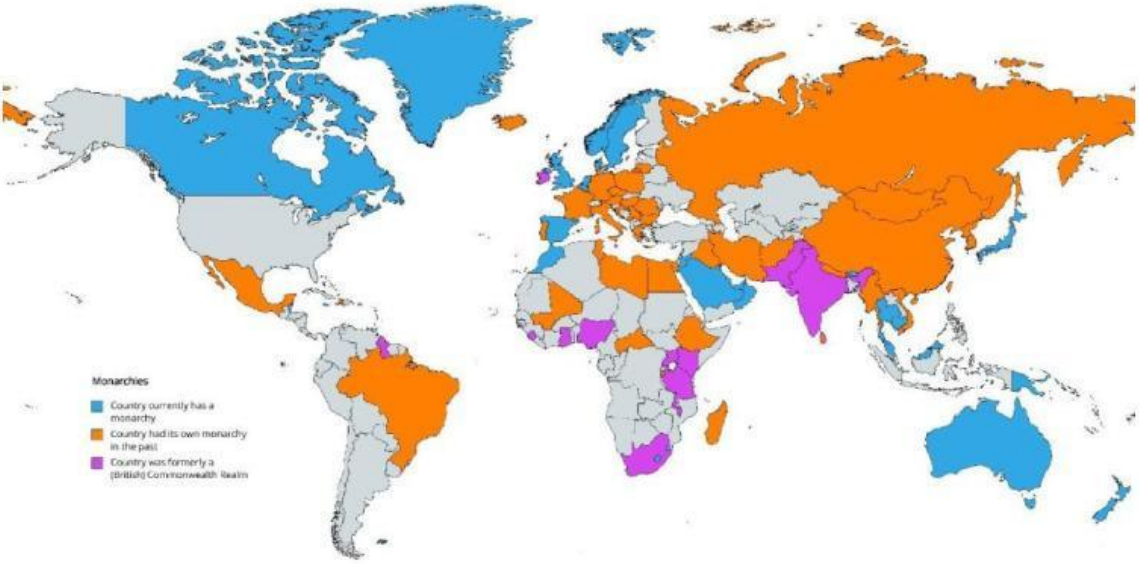
Карта, на якій показано індекс демократії.

LIVEWORKSHEETS

ЗМІСТ

Карта, на якій показано монархії світу.

Завдання:

1. Обговоріть питання:

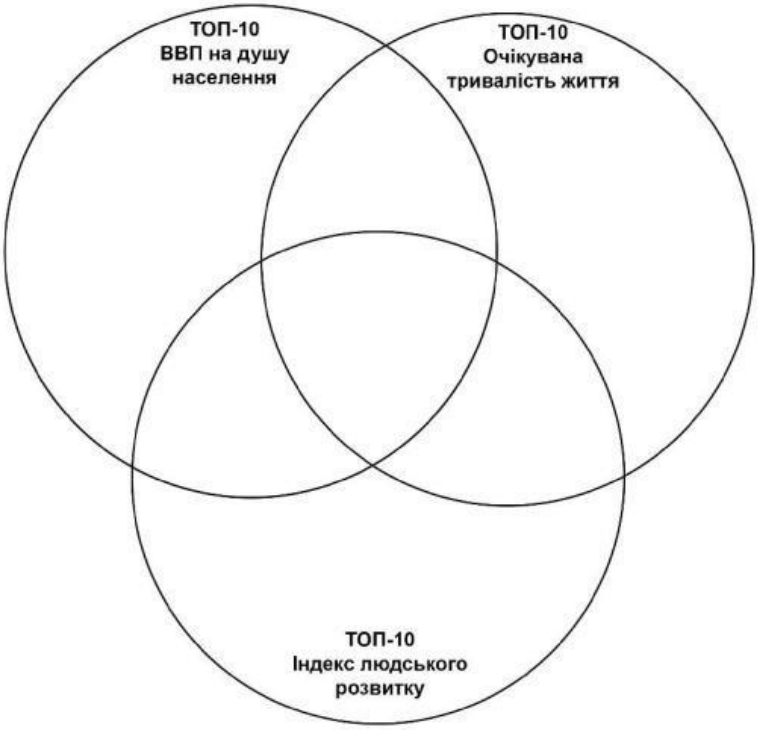
- Який із наведених показників не відображає якість життя людей?
- Чому в Міжнародному індексі щастя лідирують країни, які відсутні в інших рейтингах? Як ви вважаєте, наскільки об'єктивний цей індекс?

2.

1. Зробіть діаграму Венна, на якій представлено 10-ку країн-лідерів за ВВП на душу населення.
2. На діаграмі червоним кольором підкресліть країни, у яких форма правління – монархія, а синім кольором підкресліть країни, у яких форма правління республіка.

LIVEWORKSHEETS

3. Поставте знак "X" поблизу назви країн, у яких авторитарний режим.
4. Обговоріть отримані результати.

Завдання 4. Дослідження показника "Паритет купівельної спроможності".

Джерела:

- дані про ціни в містах світу на ресурсі https://www.numbeo.com/cost-of-living/ (або, за бажанням, на іншому ресурсі);
- дані про ціни в регіонах України на ресурсі https://index.minfin.com.ua/ua/markets/product-prices/ (або, за бажанням, на іншому ресурсі);
- дані про курс євро до гривні.

Завдання

1. Уявіть, що маєте 1000 євро. Запишіть, скільки отримаєте гривень, якщо обміняєте цю суму в обмінному пункті України.
2. На ресурсі з цінами в Україні оберіть ваш регіон або (за бажанням) місто Київ. Запишіть в таблицю ціни на товари та послуги, що вказані в таблиці
3. На ресурсі з цінами в країнах світу оберіть велике місто в країні, що розташована в Єврозоні, (наприклад Берлін, Париж або Рим). Запишіть у таблицю ціни на товари та послуги, що вказані в таблиці.
4. Розрахуйте скільки товарів можете придбати за 1000 євро в місті із Єврозони та в сумі, еквівалентній 1000 євро в Україні. Дані запишіть в таблицю.

LIVEWORKSHEETS

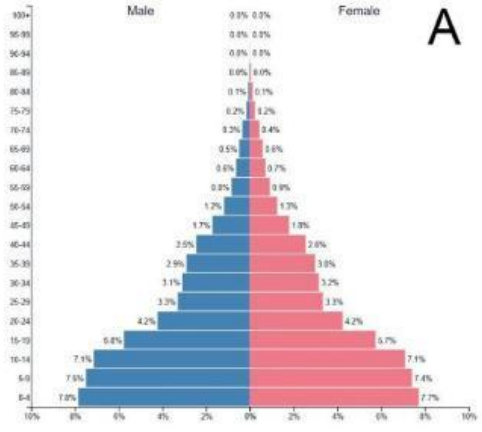
Назва товару	_____(назва обраного регіону України)		_____(назва обраного міста в країні Єврозони)	
	Ціна(в гривнях)	Одиниці товару придбані за 1000 євро або еквівалент цієї суми в гривнях		Ціна (у євро)
Яловичина	грн/кг	кг	кг	євро/кг
Філе куряче	грн/кг	кг	кг	євро/кг
Рис	грн/кг	кг	кг	євро/кг
Картопля	грн/кг	кг	кг	євро/кг
Бензин А-95	грн/л	л	л	євро/л
Оренда 1-кімнатної квартири (не в центрі міста)	грн/місяць	місяців	місяців	євро/місяць

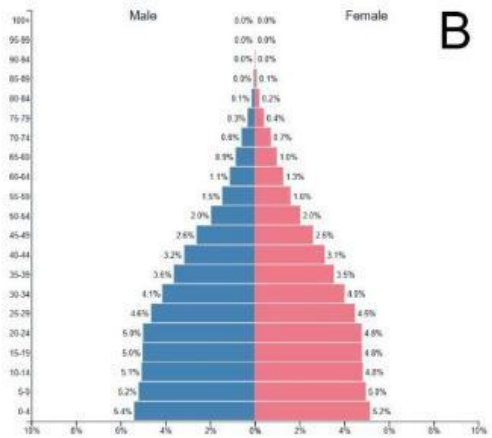
Методичний коментар:

Завдання дозволяє на практиці зрозуміти значення терміну “паритет купівельної спроможності”.

Завдання 5. Аналіз демографічних пірамід.

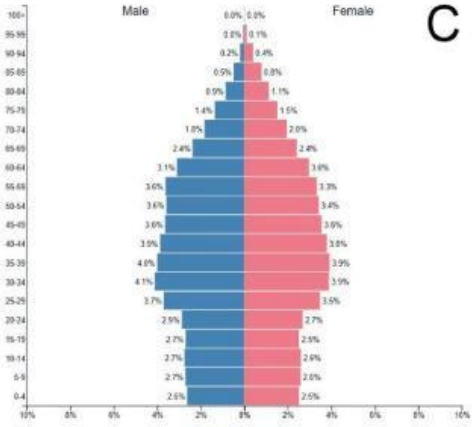
Джерело: демографічні піраміди 5 країн світу (дані 2024 року).

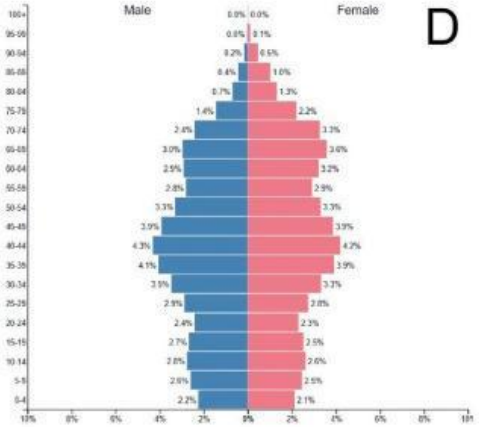

ЗМІСТ

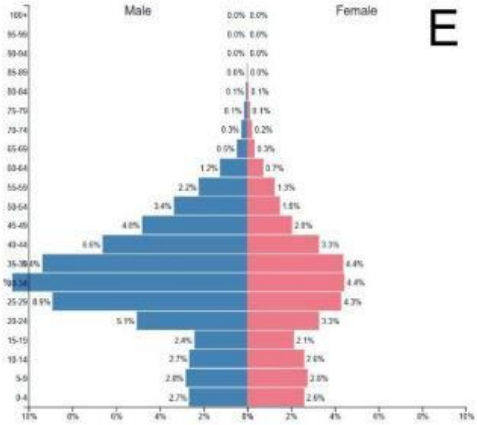
C

D

E

Завдання:

1. За результатами аналізу демографічних пірамід, укажіть, які проблеми актуальні для наведених країн. Відповідь позначте в таблиці знаком “X”. Три комірки незаповнені, якщо маєте додатковий варіант – допишіть його.
2. Як ви вважаєте, демографічні піраміди яких країн представлено в завданні? Для відповіді поставте знак “X” у відповідній комірці таблиці.

LIVEWORKSHEETS

ЗМІСТ

Проблеми, Країна		Демографічна піраміда				
		A	B	C	D	E
У найближчому майбутньому очікується стрімке збільшення кількості людей молодого віку і можлива проблема безробіття						
У країні можливе зменшення народжуваності через гендерну диспропорцію з переважанням чоловіків						
У найближчому майбутньому очікується скорочення кількості людей молодого віку, що призведе до зменшення народжуваності і в подальшому стане причиною зменшення чисельності						
У найближчому майбутньому очікується скорочення кількості людей молодого віку, що призведе до зменшення народжуваності і зменшення потреби в школах та кількості вчителів						
У найближчому майбутньому очікується стрімке збільшення кількості людей пенсійного віку. Водночас відбудеться зменшення чисельності працівників 40-60 років, що призведе до зменшення податків, зокрема у пенсійний фонд						
У країні важко робити довгострокові прогнози у зв'язку з коливанням чисельності різних вікових груп						
Країна	Бурунді					
	Гондурас					
	Люксембург					
	Об'єднані Арабські Емірати					
	Польща					

Прогрес

LIVEWORKSHEETS

	Так	Частково	Ні
Я знаю, як вираховують основні показники для порівняння країн			
Я знаю, які показники для порівняння країн можна виміряти в абсолютних одиницях			
Я розумію переваги та недоліки основних показників для порівняння країн			
Я можу здійснювати аналіз демографічної піраміди та прогнозувати проблеми, пов'язані із демографією			

LIVEWORKSHEETS